

## СТАНОВИЩЕ

по конкурса за доцент по направление 2.1. Филология (български език – синтаксис и компютърна лингвистика), обявен от СУ „Св. Климент Охридски“ в Държавен вестник бр. 64 от 16.08.2016 г., с единствен кандидат гл. ас. д-р Атанас Атанасов

Атанас Атанасов е преподавател в Катедрата по български език на Факултета по славянски филологии в СУ „Св. Климент Охридски“ от 2003 г., когато започва работа като хоноруван асистент. През 2006 г. защитава докторската си дисертация по научна специалност 05.04.17 – „Български език“, и е назначен за асистент в Катедрата по български език, а през 2008 г. става главен асистент в същата катедра. В преподавателската си дейност гл. ас. Атанас Атанасов води семинарни упражнения по синтаксис на българския език, съвременен български език (морфология и синтаксис), езикова култура, обща лингвистика, както и лекционни курсове по синтаксис, компютърни речници, маркиращи езици и електронни езикови ресурси. Участвал е в множество проекти, част от които в областта на компютърната лингвистика и езиковите технологии, но също и проекти, насочени към средното образование в страната. Освен като преподавател в СУ, Атанас Атанасов е работил като сътрудник в Секцията по компютърна лингвистика към Института за български език, БАН, а в момента съвместява преподавателската си кариера с работа в компанията MobiSystems като експерт по електронни речници.

Научните интереси на гл. ас. Атанас Атанасов са основно в областта на синтаксиса на българския език и компютърната лингвистика. За конкурса той се явява със следната научна продукция: монографията „Предложни фрази в предикативна позиция <аргументна структура/>“, 1 студия, 8 статии и 3 рецензии.

Монографията е посветена на един от недостатъчно проучените и спорни въпроси в българската граматика – предложните фрази в предикативна позиция. Замислена е като първи етап от по-широко проучване върху предложните фрази. Атанас Атанасов цитира две противоположни позиции за статута на предикатите, в чийто състав се включват предложни фрази: на Йордан Пенчев, който приема, че *съм* може да функционира и като пълнозначен глагол със значение ‘съществувам’ или ‘намирам се’, следователно сказуемото е просто глаголно, а предложната група е обстоятелствено пояснение, и на Стефан Брезински, който разглежда подобни конструкции като съставно именно сказуемо, а предложната група е в позицията на предикатив. Авторът приема второто становище, но предлага собствена специфична интерпретация: смята, че предикативното ядро се състои от глагола *съм* и предлога, а думата в предикативна позиция е аргумент, чиито свойства се определят от предлога в предикативното ядро. Тъй като се основава на реални езикови примери, изследването е определено като емпирично. Целите и задачите са ясни и конкретни и основната задача е да се определи аргументната структура на избрания тип предикати (спомагателен глагол и предложна фраза). Атанас Атанасов много правилно се е ориентирал към значенията

на предлозите в БулНет като най-подробно и диференцирано представяне на лексикалните значения на предлозите в българския език. Теоретичните рамки, на които се опира изследването, са Фреймовата граматика на Филмор, концепцията за ФреймНет и Граматиката на ролите и референциите на Ван Валин. Описанието на семантичните роли и на концептуалните рамки на ФреймНет и УърдНет има въвеждаща функция в общата структура на книгата.

Едно от важните постижения, които са свързани с изследването, е създаването на системата за анотация SynTags. Освен с оригиналното название, системата се отличава с функционалност, която е специфицирана за целите на синтактичната и семантичната анотация, с конкурентен достъп на ползвателите и интуитивен интерфейс. Описанието на системата е направено по ясен и достъпен начин дори и за неспециалисти. Атанас Атанасов е запознат със съществуващи системи за анотация, като Hydra и Chooser, които са създадени в Секцията по компютърна лингвистика (ИБЛ, БАН) съответно за обработка на данните в УърдНет и за различни нива на лингвистична анотация, и системата CLARK, създадена в университета Бъркли за обработване на корпуси. Краткото съпоставително разглеждане на съществуващите системи за анотация и системата, разработена от Атанас Атанасов, показва едновременно неговата осведоменост и оригиналния му принос в създаването на анотационни инструменти. Друга важна особеност на системата SynTags е нейното приложение в учебния процес на курса по синтаксис в специалността „Българска филология“ на СУ. С разработването на SynTags д-р Атанасов показва, че има способности на теоретик и практик в научната сфера, демонстрира уменията си в компютърната лингвистика, като успешно комбинира задълбочените си познания в областта българския синтаксис и владееенето на съвременни технологии за обработка и съхраняване на езикови данни.

В монографията е определена аргументната структура на предикативни ядра от глагола *съм* и едносъставен предлог въз основа на 388 синонимни реда от БулНет, които включват различните значения на предлозите. Анализираният материал впечатлява както с количеството и пълнотата си, така и с прецизността в описанието на субкатегоризационните рамки. Илюстративните примери са ексцерпирани основно от Българския национален корпус. Използването на автентични езикови примери е едно от предимствата на изследването, а извън рамките на конкретната монография доказва, че подходът към предлозите като езикови единици не само с граматическо, но и с лексикално значение, е правилен. Резултатите от емпиричната част са обобщени в петата част от изследването, като са подкрепени със статистически данни. Определени са най-типичните семантични роли при едноместни, двуместни и безлични предикати.

Хабилитационният труд на Атанас Атанасов без съмнение е приносен в лингвистичната наука, и то в няколко направления: синтаксис на българския език, формално описание на езикови структури, програми за обработка на езикови данни, компютърна лингвистика.

Освен в монографията, употребата на предлози в предикативна позиция е разгледана в още две статии, които са представени за конкурса.

В едната се разглеждат подробно синтактичните конструкции с предлога *на*, а в другата – с предлога *в*.

Интересът на Атанас Атанасов към описание на субкатегоризационните рамки на различни видове предикати е отразен и в студията за лингвистичната мотивация за представянето на езиковата информация в Българския ФреймНет, която е в съавторство. Въпреки че е ориентирана към конкретен езиков ресурс, статията има и висока теоретична стойност, тъй като изяснява редица въпроси, свързани с глагола и глаголната фраза в българския език и със синтактичните и семантичните характеристики на аргументите.

Няколко статии на гл. ас. Атанасов са посветени на безличните предикати и показват задълбочения му интерес към тази тема. В една от публикациите той предлага собствена класификация на безличните предикати, която се основава на няколко критерия: тип сказуемо (глаголно, именно, адвербиално, с предложна фраза), съчетаемост с пряк и непряк обект, възможност за употреба в двусъставни изречения.

В отделна статия е представена системата за синтактична и семантична анотация *SynTags*, разработена от Атанас Атанасов.

В една от статиите за конкурса е представен Мултимедийният корпус на българската устна реч (в съавторство). Корпусът съдържа аудио и видео файлове и транскрипции. Избраното кодиране на информацията е в XML формат, което позволява бъдещата ѝ компютърна обработка, но е приложен потребителски интерфейс, който улеснява използването на данните от потребители без специализирани познания за формата. Интересно решение е отразяването на явления от спонтанната реч в транскрипциите – освен езикови явления като елипси, елизии и под., също и жестомимични изяви на говорещите, смях и т.н.

Много от публикациите имат и приложна стойност, тъй като са свързани или биха могли да се използват в компютърната обработка на естествените езици.

С цялостната си дейност гл. ас. Атанас Атанасов изпъква като активен преподавател, който води разнообразни лекционни курсове и семинарни упражнения, участник в национални и европейски проекти с умения за екипна работа, но и с изявена способност за самостоятелни решения, учен със задълбочени интереси основно в областта на синтаксиса и компютърната лингвистика. Атанас Атанасов е от малкото учени в България, които съчетават лингвистична компетентност и умения в компютърните науки. Комплексното му развитие като специалист намира най-пълно приложение в областта на компютърната лингвистика.

Всичко това ми дава основание убедено да подкрепя кандидатурата на гл. ас. д-р Атанас Атанасов за заемане на академичната длъжност доцент по направление 2.1. Филология (български език – синтаксис и компютърна лингвистика).

София, 28.12.2016 г.

доц. д-р Екатерина Търпоманова,  
Катедра по общо, индоевропейско  
и балканско езикознание, ФСФ,  
СУ „Св. Климент Охридски“